de amsterdamse school

Lucebert

bron
Lucebert, ‘de amsterdamse school’. In: Lucebert, *verzamelde gedichten* (redactie en samenstelling Victor Schiferli). De Bezige Bij, Amsterdam 2002, p. 124-160.

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/luce001amst01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

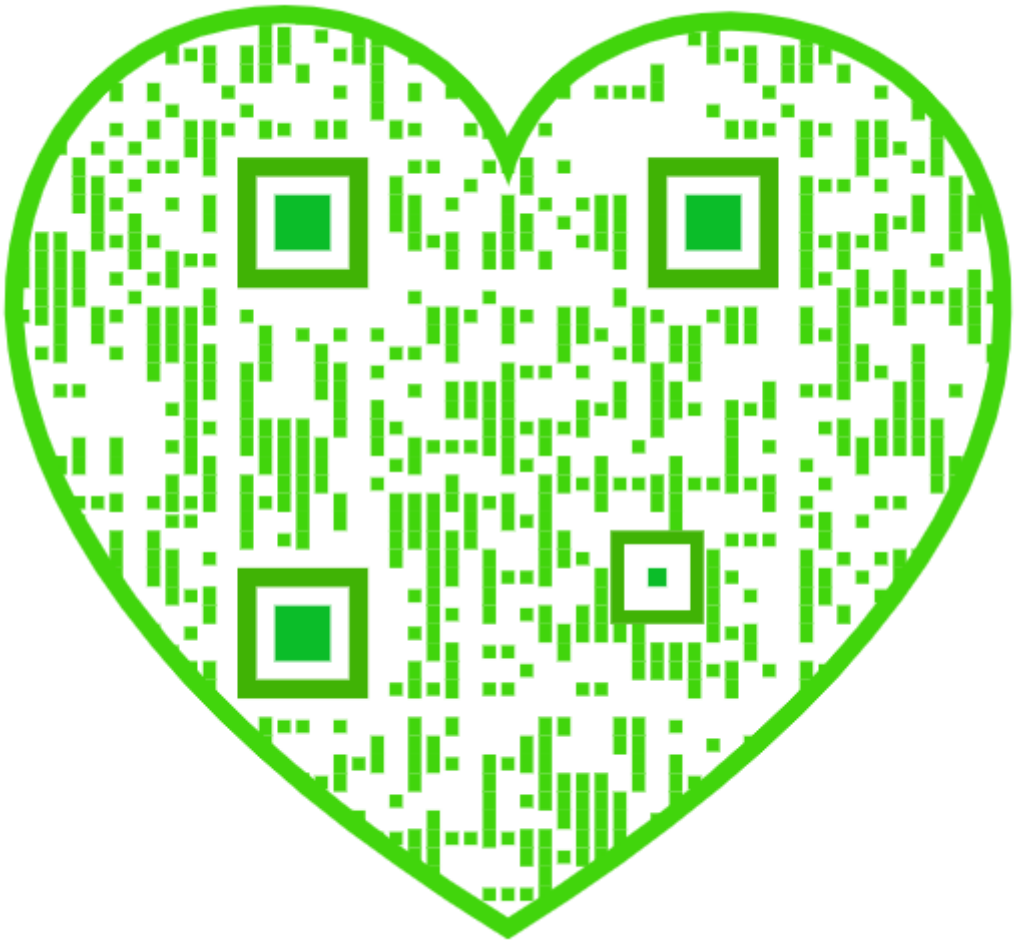

de amsterdamse school

1952

voor f.d.
r.h. kousbroek
en ethel alexandra kousbroek-portnoy

‘rafel maï amech zabi almi’
DANTE ALIGHIERI: inferno, canto xxxi

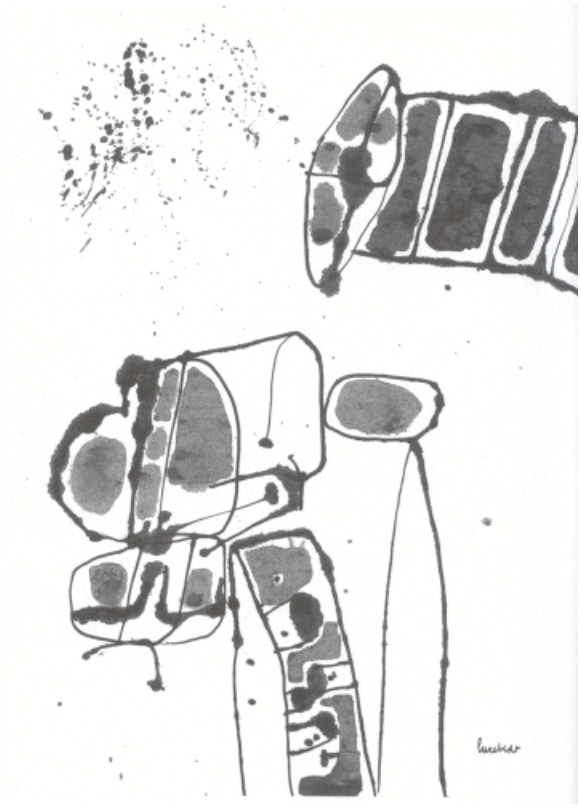

lied tegen het licht te bekijken

het is een rustige rustige
het is een heldere snaar
een mens in de ruimte
onder melangolieke haren
geschaduwd door de geuren
van de gotiese blijdschap

is het een lakken pijn
of een kortharen pomp
waarmee hij zo eenzaam leeft?
in de kamer een straal van de maan
en dat is een dame
met een baard van lila tranen
schreit de beschaafde grijze lelie

nee nee tis zoon lang lang land
met de deur zonder huis
lichtkost op de lippen
de gekonfijte schacht der spieren
gebouwd op muzikale naalden
zo is hij eenzaam

wat licht er ook dichter bij
het licht dan het licht van de ogen
dit licht van de ogen
is een sobere hand voor de wereld
zomer is zijn wapen
winter zijn liefkozing en
dood de getemde deur
leven de wilde loper

zo een heldere snaar
een mens in de ruimte
verbrand en geboren
lichtschikkend en zingend

aan de dichter j.g.e.

iedre keel zijn eigen profeet
een ieder kamme
de gekleurde mannen van zijn dronkenschap
de een roepend een rots
de ander een toorts van water
en koorts stapelt hij op
tot een lichamelijk landschap

zo laat hij al zijn vele handen vallen
alsof verdriet een vet papier is
schiep hij niet een bergachtige heup voor de dageraad
en stichtte een hals
blank voor de avond
zo kan een man toch
slapen als een pharao naast zijn schaduw?

ook kan hij de tijdnood zijn tijd bieden
want wie beschrijft een zwarte brief
opnieuw met groeten aan de oogwenk of de sneeuwvlok
ik ben morgen jarig jan
en alleman mag komen
hier is een put
en hier is een zweepslag
en zo loopt hij op een actetas trompettend
pamfletten pamfletten pamfletten

maar een vader
van zijn hamerslagen schokschoudert de ruimte
zijn vader is zijn lichtschip
waar dan drukt de twijfel?
veel lachen als rook omgeeft de krachtige zwemmer
die tussen de dakens spartelt
als een vervroegde vlag van de opstand
waar dan drukt het neerslachtige?

tussen de vonken en vlammen
vergaan de voortvluchtige wolken
de voortvluchtige wolken
heeft hij aangeroepen met vonken en vlammen
daarom staat in zijn ruimte
een haan uitbroedende slang aan de horizon
die horen zij zingen
en het gevaar zijn vader wijzen zij aan

dit is je naam alian

zo zijn zij begonnen gewekt
en wetende van je zingen dat
onder de gelijkluidende dieren woonde in de hoge
de hebreeuwse bomen
hebben zij gegeeuwd de stenen orgels
met pappige lippen aangeslagen

dit is je naam alian
een lang eiland van kristallen vlinders
onvindbaar in de wolken
en een glimlach het daglicht
op de vervuilde borstzak der herinnering

hoe zullen ze je voeden
(dat wat je toekomt)
als een blauw kind de dauwdruppel?
als een watervaste vogel de vlammen?
als een klok de trap?
als het speelse water de statige maansteen?

dit is je maaltijd alian
een stem in de eenzaamheid
onkuise dorst beteugeld verdriet
honger en onkruid
en met de 2 cm dikke halsstarrigheid de winter
met de zouten mantel der woede
met de grauwe hand der vermoeienis
kleed je je lelie

maar vrolijk vrolijk
vervolg jij je vruchtbare schaduw

silon

mijn vriend silon die zong
van de meesterlijke geluiden de beterschap
in poelen heeft hij zijn geloofsbrieven gevonden
want niet vlekkeloos blijven de zingende mensen
zoals silon was
voordat hij instrumenten kende en zachte lampen

daarom verbranden elkaar de militante mannen
om het barrevoetig gezang van de bergmaagd
silon leerde hoe men op de bodem van een put
scherpe skeletten opstelt
o hoe zong hij als een ster daar
terwijl hij zijn broer in de doorstoken rug zag

kom nu rose badende duif
duif van uw aangezicht
kom nu zong hij en hij moordde
van ongehoorde blijdschap de zanger
maar wie op haar verblijfplaats blijft
vlekkeloos stromend tussen de sterren
snel leeglopend tussen de sterren

V

onze vrede is een huid van vlammen
onze vreugde is een huis vol vuur
onze aandacht is kappen op valken
een opengespalkte angel is ons inzicht

onzichtbaar in mijn gezicht
maar in mijn gezicht
eetbaar zijn je ogen
groen smaakt de lente van je iris
en je stem is een aster in de eistille herfst

onze duisternis is een obelisk van regen
onze zachte stem is een warme ruiker
fluisteren en zwijgen maken een etmaal
en zon en maan ons zingend lichaam

VI

de daden van de zwijgzame
de maanachtige krekel wast de door zon gewonde stenen
de daden van de welsprekende
de plotselinge vloed in de plechtige nekharen

de daden van het talloos ogige water
zichtbaar maken wat stil is
ik wil dat wat stil is
steelsgewijs kronen met vlammende lippen

de daden van deze lippen
de zachtgekartelde put der omhelzing
behelsend de roodgetande kus
behelsend de getuit sluimerende
muil van de buste
en stil en luid en angstig is
mijn klinkend lichaam
een blinkende zeeëngte zingende

VII

het is zonder de wegen de betekenis
zo te zijn uitgestoken
ontstoken handen hoofd en handen
opgeteld en opgetekend
lege spiegels in de lege ruimte
waarin de sneeuw de sneeuw verduistert

zingen kan de mens
zingen kan de mens veelzijdig
als op zwarte ruggen staat zijn stem
vol spitse woorden en sterren
maar waar kan hij verder gaan
na het lippenpaar van zijn vleugelslagen
een schaduw bewaakt
de zeldzame lente van zijn laatste glimlach

alleen aarde onwetende wereld
daar tooit hij zijn naakte vijver
met de sponzen zwanen van zijn hebzucht

VIII

knevel de vogel en slecht de vleugel
bijt open de roos met de haast
geen tanken lest de dorst
geen boek ontvouwt het brein
de kaarsen behoren het koren toe
de wijsheid de schijn
en wat roerloos is is tijdloos zijn

onze handen heel en ineen
bevruchten met de rilling de huid
groot uit de ogen puilt
een plein vol kruisdans en prijsrad
maar wij pupil wij zitten stil

schotvrij wij zitten stil
vergelijken de wil met de wens
de wellust met de helderheid
met het licht van de menslijke stilte

IX

de minnaar hij blijft bij zijn meisje
ook als de reis vochtig en alleen de koepee
leeg en van zandsteen is de slijtage

alleen het bukkend geluk gaat naar geluk
d'extaze na het nuttigen van vanille-ijs
de poëzie omhelst in het vers de poëzie
en de pijn hij prijst
de pijn prijst de pijn

haar lichaam heeft haar typograaf

spreek van wat niet spreken doet
van vlees je volmaakt gesloten geest
maar mijn ontwaakte vinger leest
het vers van je tepels venushaar je leest

leven is letterzetter zonder letterkast
zijn cursief is te genieten lust
en schoon is alles schuin
de liefde vernietigt de rechte druk
liefde ontheft van iedere druk

de poëzie die lippen heeft van bloed
van mijn mond jouw mond leeft
zij spreken van wat niet spreken doet

X

zij draagt het licht van geluid
zij draagt het geluid van licht
het sluipt de oren uit
het sluit zich binnen de mond in

ze huppelt als een heldere trompet
ze applaudisseert als een schijnwerper
de radio scherpt haar ogen
de fotoos werpen een glimlach
de zomerdag zijn zandtaart
de winternacht zijn ijsbaan

zij gaat welsprekend in het licht staan
in een aria stralend
haar armen klimmen als ibishalsen
in een aria stralend
haar irisspiegels springen
in een aria stralend

XI

mijn duiveglans mijn glansende adder van glas
mijn viervoetige narennen mijn kneedbaar
smeltpunt op de pupillen ruworige
heester onder mijn handpalm deze
deze stem is van stamelen een lichaam
een vochtig voortvluchtig lichaam

zeg - hoor je niet dat ik dood ben
ik turner van de warwinkel
een zaal een tombe een toren ben je
en met kettingen doorspekt
denkt de rechtvaardige zingende de slechte zingende denkt hij

dat hij het tientallen vloeistoffijne meisjeslijf
in een gipsen snaar gevangen heeft
ja dat denkt hij
hij denkt dat

XII

van de bittere suikerbergen in de moederborst
zijn de met lippen beladen vogels opgevlogen
zo is wie stem heeft dorstig en hem
zijn verloren gegaan de welluidende ogen
vergaan het klaarblijkelijk lied ook
verdaan het lichamelijk gedicht de tastbare nacht
de neerslachtende doorsnede hij is een
dode deur in stekende spier en
een kwelzieke muur een kwaal met tangende tong

vermoeid zijn hand is een in stenen stoel
versteende blinde

hij is
een uime een moo een mist van toneelhaar
kust in een treurspel
achter slordige maskers
en een kwade taal dode temidden der parelmoeren
nagalmen der grootvaderlijk beginnende nachtegalen

allen

XIII

ik schiep een schedel
ik schiep een schip
schiep styxschip
maakte vocaalkahn
bouwde de bachboot

ik vaar in een vogel
schrik op in je haren
je wimpers klikken
je haren harpen
een fuga van veren
fontein van het voorjaar
in het stralende stemnest

i am airnest

XIV

zeebedding en zeeën zijn wij
zijn een deken van dansend glas
zijn als dieren die gehelmde harten
met angsten vechtende als in scharnieren

echoos vogels die de boom vervangen
machines die op tralies draven
stokstil leven van de slaap en
de dorre golven vant ontwaken

geluk is de verleden tijd her
levend door de dromen in een
onhoorbare branding van beelden

XV

overhandig mij brekend
je peilloze bloem je kus

als een dar dolzinnig drijf ik
op het aquarel van de dorst

van oe en a staat je ruimte
door mijn hijgen verzadigd

van stijgen en ademhalen
is opgestapeld mijn lichaam

en mijn stem hij dartelt en klapwiekt
als een donkere boom aan de bron

hoor dan met uw handen haast dan uw hartslag
ik ben een donkere droom in de zon
ben de omarmende honderdman
ben een wenk in de wolken

XVI

de vermoeide minnaars zijn machines
muisstil dansende in glazen kamers
smedend hun onzichtbaar luchtschip
uit olie slik en dampend water

lange instrumenten schuiven moeizaam
moeizaam door het dichtgesmeerde lichaam
naar het holle leeggepompte lichaam

grote zonnige ogen
worden op hartshoogte afgeschoten

dit gaat zeer stil dit gaat op naakte voeten
in koude mantels wandelt de wilskracht
dit gaat zeer ver dit gaat op slapende vleugels

XVII

de waanzin tikt tikt tikt onder het haastige water
de waanzin is een patent gegarandeerd horloge
is een spitse en gepunte heer
hij balanceert op betonnen vedergewichten
transporteert zich van pro naar prae
en wat wil hij daar worden?...
een o zo zonneklaar hoogdravende kokhals
een brok paard in een lade
en weinig weinig wil hij meer
dan waken aan zijn vierkant cirkelvormig doodsbed

XVIII

naar stad en land van geluk
zullen wij samen gaan
niet hier en naast elkaar
maar hier en daar
en ieder afzonderlijk

op vuil water vederen voetstappen
zijn onze handelingen
en onze vrolijkheid is
de gevangenis aanvang & omvang

maar ver van elkaar in de ruimte
is de ruimte een tweesnijdend mens
haar rechterdaad is sterven
zijn linkerdaad is de dood

XIX

de weg met de lichte mist
de weg met de dichte mist
de weg met de zachte wind
de weg met de harde wind
de weg in de warme nacht
de weg in de nacht die
tot over de schouders rilt
de weg die stil is als een blinde
de weg die wild zich beweegt
als rad van avontuur
de verwerkte weg
de weg waaraan gewerkt wordt
er gaat niets nergens recht af op
de helder kloppende ruimte

het paard draaft zijn manen vochtig
de vogel vliegt zijn vleugels vol
de mens sterft dorstig

de amsterdamse school

voor f.d. & ann. h. †
en aan s.s., ‘dronke tine’, klaartje e., b.s., h.a,, h.v.d.p., m.t.,
en aan m.g. die het rotte schuwt en toch de wormen wil

in amsterdam stichtte ik een school genaamd
de bewaarschool voor schaamte en wanhoop
ik huurde de vliering van een onbew. verkl. woning
van een weduwnaar hoefsmid
voor 1 naakttekening p. w.

heel dit gedicht speelt in een sfeer
een galgenernstige
in een morbide zegt de brigadier van de nachtreiniging
hij is inteellekt
hij weet veel van het
fijne geestelijke
lezen
vroeger zweefden de dichters
nu zweten zij alleen maar merkt hij verbitterd
op zijn weentje

de 1ste leerling was inge een kraamvrouw
ik vroeg mevrouw heeft u uw kraam meegebracht
jawel zij toonde mij een hoed
een maanhoed met een bierbuik
een buikhoed met een jeneverneus
een wellustige hoed
een hoed die graag een hoofd had willen zijn

om met een blos te bijten in een appel
om met een gids te twisten
om om te gaan
de waarheid uitdragen
de geboorte van de waarheid onder een hoop nerveusiteit
de naakte waarheid
de kaalhoofdige waarheid

de 2de leerling
de zedekundig ontstoken alvleesklier
eens antiquairs
die voor antikerkse misdienaar studeerde
nog niet geslaagd vertoonde hij

in de zomer vertoonde hij in een besloten misdienarenkring
vertoonde hij zichzelf in een film
een porfilm
in een vuilschrijversfilm
gillend bespringend isabella van castilië
met het net niet natte vel
in een lekkend heelal van slagroom
liefde geeft ergernis en
vroom een kerstster

de 3de ikzelf
wel wel een zelf
steeds weer een zelfportret
zeggen de fotograven

jadaammussehere
ik zou zo graag een verkeerde wereldstad maken
en een prijsvraag uitschrijven om mezelf in te zenden
verpakt in een portiek
warm verpakt in de koudblauwe armen van de enige leegloopster
die hedentendage - we schrijven dichters 2 nov 1950 - nog leeft
die de gekuiste heren smeerlappen aanspreekt om ze te bespuwen
die de besmeurden nog slechter maakt maar ook oprechter

o ik ben zo een inzending van een verwilderde oplossing
ik zal zeggen de notaris die mij openbreekt
die mij ontzegelt (hij is een geest)
meneer plak mij weer dicht en retourneer mij
ik wil niet winnen
ik wil alleen wonen tussen mijn alleenstaande ledematen
onder de schaamte die mij overschaduwt
als een dikke bankrekening
op de wanhoop die mij laat wankelen
als biggest business
want mijnheer ik ben een engel
die zich in deze eeuw in de hemel verveeld heeft
die naar de aarde afdaalde
die daar verveeld het onvolledige leven
meeleeft
en die deze verveling volledig
liefheeft

de mensen wensen elkaar toe
veel geluk

lucebert

hoop op iwosyg

daar zit de kleine iwosyg
een giftige walgvogel
in zijn fris gewassen doedelzak
is hij droevig en vrolijk
is hij dromend en wroetend
in zijn geliefkoosde bloemen
is hij wroetend of vrolijk

hij heeft een raaf gegeten
en een kwakende koptelefoon
in een lammertjesleerboek
heeft hij gelezen

het is hem ernst als een rasp
die een gebogen mussenveertje bijvijlt
met zijn beide handen
denken zijn ogen en oren
over hoeveel jaren nadato nadaden
zal hij een onzelieveheersbaasje
een zindelijk sieraad zijn in de wereld?

nu nog zit hier iwosyg
met zijn spruitjes strottehoofd
hoog opgestoken uit
zijn nestharen stem en zegt:

tut tut (i.e.
welterusten)

hu we wie

voor de schrijver van (o.a.) jacques en jacqueline

de braakstalen code der distantie
tienticht de tientand andermaal de luchtprofetie
vol van keel de o-koek de ochtendslagen heet
omhullunduw de ahha hoevennans en fijnproevers dixie
die door de schriek snelt
de stiller stilt en
elkepas en mijmenij ijsnast toeta de brouhaha
koeterkijkt en koopt

de doopdeerne koopt nee
de koopdeerne doopt
de noopdeerne loopt zakennood de dood door
van schaamteschedels victoriavuur van ool vollièrecel en zoenseel

scheert met de pes de pana de nieketan
OESA
de hoot doopt schrijlings met de spiescheil

oh casa!

de pohesie de poempaan de stattoor
slaan sideriese zoen aan de hekken der aanwakkeraars
der der der
van telkens toen telkens teer
der schwingel der zwarte sjwaas panaan pnaanteer
toenaamtoemaar
nodo waar de woord wierd waar de nada de waard werd
in de haho
in de huisha nabij euvelaapstraatstroo
aan de ulevellenstroepstoom uwe
bruisdroom uwe lohengrijns primeurprix
of meten de maan de maten van de maker
haagnaam bijv. bij velen
of noom ope de pappa
eemer
1 - 10 - i - theder trap
wie zoo zoo zo lis wie
wiezois assus quikema maases
sssssssssssssss
zi - zi

voor de dichter g.k.

we zeiden tegen elkaar
we laten ons niet langer bela
zero van sprookjes bazen en pedagoochumverhalen
ja we gaan woest bier drinken in een mors huis
gaan langzaam uitlopen als een gouden regen
in een glinsterend springmatras
en we kopen een poes
poes om te haten en een kraai
om te liefkozen in de avond

ook gaan we plastic spinrag uitvinden
teneinde een oog te vangen een vogel aan
te kleden een wolkenkrabber met
betonnen muziekinstrumenten voor de voor
jaarswelvaartfanfare 5 jaar lang

niet gaan we spieken bij goethe
niet bij jan almanak

wij bidden

geef geen tekens mijn
heer maar
hiernamaals en nogmaals
geef ons de volle borst van bessie smith

max ernst

de mieren driftig verorberen de zwarte slangen
de dorpen wankelen de verlaten kasten
worden vermorzeld door de mierik door de cactus
de mieren driftig verorberen de zwarte slangen

er is geen uitkomst dan zich uit te rekken
steunend beven tong en pezen
buiken buitlen in de ruimte
er is geen uitkomst dan zich uit te rekken

in de verte gaan van mijl op zeven
drie gedroogde perebloesems
drie gedroogde perebloesems
de verten gaan van mijl op zeven

alles is rood en kogelrond gestorven
de mieren slapen in de slangen
de slangen slapen in de kasten
de cactus laat zijn tongen trillen
de buik ontvouwt zijn rose blaren
drie gedroogde perebloesems
kogelrond en rood gestorven

ossip zadkine

brandende straten zijn de stenen
door de poriën van de stenen zwemmen de vlammen
zij bidden en roepen
springen uit de ontstoken stenen huizen
springen uit de ontploffende wolken
gekletter gekletter gekletter
een regen van kikkers
een hagel van hagedissen
de stenen zijn een regen van bloedende schouders
zijn een stroom van blaffende handen
een stapel van schichtige spieren
zij bidden en roepen
hoor onze ruimte
hoor de drie verschrikte rinkelende triangels van onze vluchtende ruggen
zaad spartelt op onze stijgende paden
klimmende klimmende
klimmende zijn de geschrokken zingende stenen:

zwevende zwepen zijn de stenen
fluwelen snaren zijn de stenen
niet tegenstrijdig zijn de stenen
niet tegenstaande de tweedracht
de stenen bloeden en genieten
een steekvlam is hun schaduw
hologig is hun welvaart
op violen spelend zwarte explosies
in peau-de-pêche holen vechtend
vechtend met blauwe vleugels
de stenen vallen en vallen
vliegen vliegen vliegen
hier is muziek
en daar is met donkere knokels kloppen
hier is rust en liefde
ginds van distels drift en pijn is
gebouwd de minzieke ruimte

biddende spieren spinnewielen gewonde winden
brandende steden zijn de stenen

plaats

in deze buurt zijn
veel afwijkende wegen
voor een tak rozijnen
zijn er meisjes die bezwijken
dokters drinken der patiënten
laatste allerlaatste blikken
en een boze ziekte is de
ja is de mijnheer
stilte die gevangen is

ik heb al lang en breed geleden
onder deze hoge deze diepe bedoeling
het onpeilbare te peilen
de gezondheid zegt men is der vissen
weet ik niet beter in zo'n zondvloed
stroomop stroomafwaartse verlangens
moet men eens gaan liggen
liggen in het donker met de buik naar boven

men moet stom zijn stil en stenig
in de droge verte standvastig
staren met 2 harde ogen

ik heb ze gezocht de trillende
de tussen alle oren ogen
verloren en bedrogen wil ik de
kijk en de stem nu doden

zo liggen hier de twee plassen bloed
in de vormen van vader en moeder
ginds zit in de stoel aan de tafel
de eenzaamste aller stenen te tellen
sterren te tellen sterren ja
geurige navels in de
ja in de mijnheer
hemel zijn veel afwijkende wegen

ab ovo

aan iulia dochter uit het 2de huwlijk v. augustus

van buiten het eiland
het gemurmul van de buurman
het gemurmul van de buurman
het gemurmul van de buurman

sla nu op de letters
de holle lichtschuwe letters
knuppelrode lippen op en neer
hier is geen huis geen tuin
de voorbijgangers zijn zacht ingegraven
in modder in aardzieke schaduw
en het is allemaal schrijven op huilen
bij hen de heldhaftige minnaars
een gouden kuil in de regen
hebben zij gespit met pipse
degens en verkouden kuchende zwaarden

jij iulia bent een beter schrijfster
dan de schrijvers van
‘de veldtocht der vogels’ of
‘het slagveld der libellen’

nadat je had nauwkeurig de 9 glazen mist genoteerd
waarin het stenen tirannenhoofd vernevelde
liet je de tienduizend knapen komen
en in een bos van klamme handen
wierp je je koninklijke borsten
die genoemd zijn:
de ontketende knaagdieren van haar hart
en meisjes bloesems
vertelde je de geheime aandacht van de vader
en je gaf hen je tak van rozensiroop en hiasintensap
die genoemd is:
het koninginnerapier

gefluisterd ook:

reeds in het ei je neuriede
het schadelijk loflied op de keizer
en gelasterd is:
het eerste wereldlicht waaraan je je ogen sloot
heb je schreeuwend verweten:
dit stinkt
en met luider stemme gezegd werd:
in het zand voor de knapenkrijgsschool schreef je
met de vinger van een roodharige adelborst:
‘tegen tien regels één lege richel
onder waarschuwers één waarschuw
en op talloze oppassen één onpas’

(men heeft verklaard:
dit alles mag niet met DE WERKEN vergeleken worden)

over de wrakhouten de golven
over de halfvermolmde golven
met het geblakerde boek
boek van het wanbeheer
verbannen ben je iulia
tussen de weerspannige spreuken
laat de eenzame geest zijn teken trillen
zijn teken is heerlijkheid die geen einde heeft gezien
heerlijkheid heeft zij gezien
zij die geen einde heeft gezien

het gemurmul van de buurman
het gemurmul van de buurman
het gemurmul van de buurman
iuliaiuliaiulia